

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ТРЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО НА ГИРГИНОВА срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 4326/18)

РЕШЕНИЕ

Член 10 • Свобода на получаване и разпространяване на информация • Отказ на искане на журналист за достъп до мотивите за оправдателната присъда на бивш министър на вътрешните работи след засекретяването на наказателното дело срещу него • Искане, направено с чисто журналистическа цел, с оглед на изпълнението на професионални задължения • Обвинения, свързани с твърденията, че не е упражнил контрол върху сериозната злоупотреба с оборудване за тайно наблюдение от страна на негови подчинени, въпрос от значителен обществен интерес поради повтарящите се скандали, свързани с такава злоупотреба • Съвместимост *ratione materiae* • Общото значение на публичността на съдебните решения в едно демократично общество важи в още по-голяма степен за мотивите за оправдаването на високопоставено длъжностно лице по обвинения в тежко престъпление • Липса на разглеждане от националния съд на други средства за постигане на целта за запазване на тайната относно методите и средствата, използвани за осъществяване на тайно наблюдение • Намеса извън преценката на държавата и надхвърляща "необходимото в едно демократично общество"

Член 13 • Производство за съдебен контрол, заведено от жалбоподателя, не е ефективно средство за защита в конкретния случай • Изискване за разглеждане на жалбата в съответствие с принципите на съдебната практика на Съда и за преценка дали намесата е "необходима в едно демократично общество" • Оценка, която следва да се извърши с оглед на конкретни факти, а не абстрактно • Липса на друго ефективно средство за защита

Изготвено от регистратурата. Не е обвързващо за Съда.

СТРАСБУРГ

04.03.2025 г.

Настоящото решение става окончателно при наличието на обстоятелствата, посочени в член 44, § 2 от Конвенцията. То може да бъде предмет на редакционен преглед.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	1
ОПИСАНИЕ НА ФАКТИТЕ	1
I. КОНТЕКСТ	2
A. Работата на жалбоподателката като журналист	2
B. Наказателно дело срещу бившия министър на вътрешните работи	2
C. Закриване на отдела за тайно наблюдение на Министерството на вътрешните работи	4
II. ИСКАНЕ ЗА ИНФОРМАЦИЯ НА ЖАЛБОПОДАТЕЛЯ	4
A. Искането и отказът на Софийски градски съд	4
B. Производство за съдебен контрол на отказа	5
1. На първа инстанция	5
(a) Ход на производството	5
(b) Решение на Административен съд София-град	6
2. Обжалване пред Върховния административен съд	7
(a) Ход на производството	7
(b) Решение на Върховния административен съд	7
III. СТАТИЯТА НА ЖАЛБОПОДАТЕЛКАТА ОТНОСНО ДЕЛОТО СРЕЩУ БИВШИЯ МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ	8
ПРИЛОЖИМА ПРАВНА УРЕДБА	9
I. КОНСТИТУЦИОННИ РАЗПОРЕДБИ	9
II. ЗАКОН ЗА ДОСТЪП ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ ОТ 2000 г.	10
A. Обхват на прилагане	10
B. Основания за отказ на достъп до обществена информация	11
C. Съдебен контрол върху отказ за предоставяне на достъп до обществена информация	11
III. ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА КЛАСИФИЦИРАНАТА ИНФОРМАЦИЯ ОТ 2002 Г. 11	
IV. ДОСТЪП НА ТРЕТИ СТРАНИ ДО МАТЕРИАЛИ ПО СЪДЕБНОТО ДЕЛО 12	
V. ПУБЛИКУВАНЕ НА СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ	13
A. Общи правила	13
B. Разпоредби и съдебна практика, свързани с решения по наказателни дела 13	
VI. СИГНАЛИ ДО ВИСШЕСТОЯЩ ОРГАН ЗА НЕЗАКОННИ ДЕЙСТВИЯ ИЛИ БЕЗДЕЙСТВИЯ ОТ СТРАНА НА ПОДЧИНЕН ОРГАН	14
VII. ИНДИКАТИВНИ СРОКОВЕ ЗА РЕШАВАНЕ НА ДЕЛАТА ПРЕД АДМИНИСТРАТИВНИТЕ СЪДИЛИЩА	15
ЗАКОНЪТ	15
I. ПРЕДПОЛАГАЕМО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 10 ОТ КОНВЕНЦИЯТА	15
A. Допустимост	15
1. Съвместимост <i>ratione materiae</i>	15

ГИРГИНОВА срещу БЪЛГАРИЯ – РЕШЕНИЕ

(a) Общи принципи.....	15
(b) Становищата на страните относно начина на прилагане на тези критерии.....	16
(c) Оценката на Съда относно начина на прилагане на тези критерии	16
(i) Първи критерий (цел на искането за информация).....	16
(ii) Втори критерий (естество на търсената информация)	17
(iii) Трети критерий (ролята на търсещия информация)	18
(iv) Четвърти критерий (дали информацията е готова и налична)	18
(v) Заключение	19
2. Спазване на срока по член 35 § 1 от Конвенцията	19
(a) Твърденията на страните.....	19
(i) Правителството	19
(ii) Жалбоподателката.....	19
(b) Преценката на Съда	20
3. Продължаващ статут на пострадал	21
4. Заключение на Съда относно допустимостта на жалбата	22
V. Основание.....	22
1. Твърденията на страните.....	22
2. Преценката на Съда	23
(a) Наличие на намеса в правата на жалбоподателката по член 10	23
(b) Обосновка за намесата.....	23
(i) "Предписано от закона"	23
(ii) Законосъобразна цел.....	24
(iii) „Необходима в едно демократично общество“	24
II. ПРЕДПОЛАГАЕМО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА	26
A. Допустимост.....	26
1. Съвместимост <i>ratione materiae</i>	26
(a) Твърденията на страните.....	26
(b) Преценката на Съда	26
2. Спазване на срока по член 35 § 1 от Конвенцията	27
3. Заключение на Съда относно допустимостта на жалбата	27
B. Основание.....	27
1. Твърденията на страните.....	27
2. Преценката на Съда	27
(a) Общи принципи.....	27
(b) Прилагане на тези принципи	28
III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА.....	30
A. Вреди.....	30
B. Разходи и разноси	30

ГИРГИНОВА срещу БЪЛГАРИЯ – РЕШЕНИЕ

1. Искът на жалбоподателя и коментарите на правителството по него	30
2. Преценката на Съда	31
(a) Адвокатски хонорари	31
(b) Разходи за превод	31
ПОРАДИ ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО	32

По делото „Гиргинова срещу България“,

Европейският съд по правата на човека (трето отделение), заседаващ като комитет, състоящ се от:

Йоанис Ктистакис, *председател*,
Петер Руусма,
Дариан Павли,
Одни Мьол Арнардотир,
Диана Ковачева,
Уна Ни Райфърти,
Матейа Джурович, *съдии*,

и Олга Чернишова, *заместник-секретар на съдебното отделение*,

Като взе предвид:

жалбата (№ 4326/18) срещу Република България, подадена в Съда съгласно член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от български гражданин, г-жа Галина Мариова Гиргинова („жалбоподател“), на 08 януари 2018 г.;

решението за уведомяване на българското правителство („правителството“) за жалбата; и

наблюденията на страните;

След закрито заседание, проведено на 04 февруари 2025 г.,

Постанови следното решение, прието на тази дата:

ВЪВЕДЕНИЕ

1. След твърдения за широко разпространено незаконно тайно наблюдение, извършвано от негови служители, в началото на 2015 г. бивш министър на вътрешните работи беше оправдан по наказателни обвинения, че съзнателно е позволил на подчинените си да извършват нарушения при изпълнение на служебните си задължения. Наказателното дело е засекретено и разгледано при закрити врата, поради което мотивите за оправдателната присъда не са публикувани.

2. Няколко месеца по-късно жалбоподателката, журналист, отразяващ работата на съдебната система, иска достъп до тези мотиви. Съдът отхвърля искането ѝ с мотива, че тези мотиви съдържат технически подробности за използването на оборудване за тайно наблюдение, което е класифицирана информация. Искът ѝ за съдебен контрол на този отказ е отхвърлен.

3. Основните въпроси по делото са дали (а) отказът е нарушил член 10 от Конвенцията и дали (б) жалбоподателят е имал ефективна защита в тази връзка, както се изисква от член 13 от Конвенцията.

ОПИСАНИЕ НА ФАКТИТЕ

4. Жалбоподателката е родена през 1986 г. и живее в София. Представявана е от г-н А. Кашъмов, адвокат, практикуващ в София.

5. Правителството е представявано от своя представител – г-жа В. Христова от Министерството на правосъдието.

I. КОНТЕКСТ

A. Работата на жалбоподателката като журналист

6. Жалбоподателката е журналист. Тя работи в „Съдебни репортажи“ (<https://judicialreports.bg/>), онлайн медийна организация, отразяваща работата на съдебната система.

B. Наказателно дело срещу бившия министър на вътрешните работи

7. През февруари 2013 г. правителството, което е на власт от юли 2009 г., подава оставка, а през март 2013 г. е заменено от служебно правителство.

8. През март 2013 г. бивш министър-председател предава на прокуратурата анонимна жалба, за която твърди, че му е изпратена по пощата, че по време на управлението на правителството през 2009-2013 г. работна група от отдела за тайно наблюдение на Министерството на вътрешните работи незаконно е подложила на тайно наблюдение много политици, съдии и бизнесмени.

9. През април 2013 г. на трима началници на отдели от това министерство е повдигнато обвинение в длъжностно престъпление от лице, подчинено на военното право, в нарушение на член 387 от българския Наказателен кодекс (наричан по-нататък „Кодекс“) - който е *lex specialis* по отношение на престъплението от общ характер длъжностно престъпление по член 282 от Кодекса - във връзка с тази жалба. По-късно през същия месец прокуратурата съобщава, че е открила доказателства, че министърът на вътрешните работи, заемал поста през 2009-2013 г. (който е и заместник министър-председател), съзнателно е позволил на тези началници на отдели да извършат престъплението в нарушение на член 285 от Кодекса, според който се счита за престъпление, ако длъжностно лице съзнателно позволи на подчинен да извърши престъпление, свързано със служебните му задължения.

10. През септември 2013 г. главният прокурор заявява на медиен брифинг, че в хода на разследването по случая органите на прокуратурата са установили, че 875 телефонни линии са следени тайно без необходимото разрешение.

11. През февруари 2014 г. прокуратурата обявява, че е повдигнала обвинения на бившия министър на вътрешните работи и на тримата началници на отдели в министерството. Ръководителите на отдели са обвинени, че не са успели да (а) защитят класифицирана информация, (б) да управляват използването на оборудване за тайно наблюдение и (с) да гарантират, че „специалните разузнавателни средства“ (за определение на този термин в българското право вж. *Ekimdzhiev and Others v. Bulgaria*, № 70078/12, § 11, 11 януари 2022 г.) ще бъдат използвани само законно - всичко това се твърди, че представлява утежнено нарушение на служебните задължения от лице, подчинено на военното право, в

противоречие с член 387 §§ 1 и 2 от Кодекса. Бившият министър е обвинен, че съзнателно е позволил на тримата подчинени да извършат това престъпление, в противоречие с член 285 от Кодекса.

12. В края на февруари 2014 г. Софийски градски съд връща делото на прокуратурата, а през април 2015 г. те изменят обвинителния акт. Тогава очевидно делото е спряно, защото бившият министър, като избран член на парламента, има имунитет от наказателно преследване. През ноември 2014 г. главният прокурор иска от парламента да снесе имунитета му, а в отговор бившият министър се отказва от него. Впоследствие Софийски градски съд пристъпва към разглеждане на делото, което очевидно продължава през останалата част на 2014 г. и началото на 2015 г., изцяло при закрити врата. Освен това през април 2014 г. съдът вече е засекретил цялото досие на делото.

13. Междувременно, през юни 2014 г. парламентът изменя член 371, буква в) от Кодекса. Член 371 е разпоредбата, която определя кой може да носи отговорност за престъпленията по членове 372-405 от Кодекса (престъпления срещу военните закони). В по-ранната формулировка на буква в) се посочва, че всички държавни служители, работещи в Министерството на вътрешните работи, могат да бъдат подведени под отговорност за такива престъпления. Изменената от юли 2014 г. буква в) гласи, че тези длъжностни лица могат да бъдат подведени под отговорност за такива престъпления само ако са извършени по време на война, по време на активна служба или в хода на мисии или операции, провеждани извън страната или във връзка с военни действия.

14. На 29 януари 2015 г. Софийски градски съд оправдава и четиримата обвиняеми. Малко преди заседанието, на което съдът произнася присъдата си, прокурорите по делото заявяват пред журналистите извън съдебната зала, че макар да поддържат фактите, изложени в обвинителния акт, ще поискат от съда да ги оправдае, тъй като изменението на член 371, буква в) от Кодекса е предопределило изхода на делото. Позицията е, че след това изменение деянията, които са предявени на ръководителите на отдели, вече не могат да бъдат квалифицирани като престъпление по член 387 и следователно бившият министър вече не може да бъде признат за виновен за свързаното престъпление по член 285 (вж. Параграфи 9 и 11 по-горе).

15. Изглежда, че се е очаквало мотивите към решението на Софийския градски съд да бъдат изготвени по-късно (както често се случва в наказателните производства в България). След като произнася диспозитива, председателят на съда заявява пред присъстващите извън съдебната зала журналисти, че изменението на член 371, буква в) не е единствената причина за оправдателната присъда, но добавя, че не може да даде подробности, тъй като делото е класифицирано. След това прокурорите заявяват, че няма да обжалват оправдателната присъда (срокът за това е петнадесет дни от произнасянето ѝ), която очевидно става окончателна скоро след това.

16. Мотивите за решението не са публикувани.

17. На брифинг за медиите, проведен на 30 януари 2015 г., ден след оправдателната присъда, главният прокурор заявява, че подкрепя решението на прокурорите да не поддържат обвиненията след законодателното изменение, тъй като органите на прокуратурата са спазили закона „независимо от това дали става въпрос за бивш министър ... или за друго лице“.

С. Закриване на отдела за тайно наблюдение на Министерството на вътрешните работи

18. В резултат на, наред с други събития, горепосочените обвинения срещу бившия министър на вътрешните работи, считано от август 2013 г., парламентът закрива отдела за тайно наблюдение на Министерството на вътрешните работи и прехвърля правомощията му за използване на „специални разузнавателни средства“ на новосъздадената Агенция за технически операции под прекия контрол на правителството. В обяснителните бележки към законопроекта от юни 2013 г., довел до тези изменения (№ 354-01-19), се посочва, че промяната е необходима, за да се пресекат многобройните злоупотреби със системата за тайно наблюдение по време на предишното правителство, включително използването ѝ за постигане на "политически и бизнес интереси", чиято кулминация е "механизмът за незаконно подслушване, създаден и действащ в Министерството на вътрешните работи под контрола на заместник министър-председателя и министъра на вътрешните работи".

II. ИСКАНЕ ЗА ИНФОРМАЦИЯ НА ЖАЛБОПОДАТЕЛЯ

А. Искането и отказът на Софийски градски съд

19. На 20 октомври 2015 г., около девет месеца след оправдателната присъда на бившия министър (вж. параграфи 14-16 по-горе), жалбоподателката иска от Софийски градски съд мотивите за решението. В молбата си тя уточнява, че е журналистка в „Съдебни репортажи“ (вж. параграф 6 по-горе).

20. Във вътрешен меморандум, изготвен в отговор на това искане и адресиран до председателя на Софийски градски съд, съдията, председателствал съдебния състав, разгледал наказателното дело, заявява, че по изключение от общото правило за публичност на съдебните решения (вж. параграф 49 по-долу) мотивите на това решение не могат да бъдат публикувани, тъй като съдържат класифицирана информация. Това е и основание да се откаже достъп до тях съгласно член 37(1)(1) от Закона за достъп до обществена информация от 2000 г. („Законът от 2000 г.“ – вж. параграф 42 по-долу). Делото се отнася не само до доказателства, получени чрез "специални разузнавателни средства", но и до общия начин на използване на тези средства, включително техническите подробности. Това е класифицирана информация по смисъла на

Приложение 1 към член 25 от Закона за защита на класифицираната информация от 2002 г. („Законът от 2002 г.“ – вж. параграф 47 по-долу).

21. На 3 ноември 2015 г. администраторът на Софийски градски съд отхвърля молбата на жалбоподателката по член 37(1)(1) от Закона от 2000 г. (вж. параграф 42 по-долу). Той заявява, че тъй като искането се отнася до информация, свързана с правораздавателните функции на съда, той се е консултирал с председателя на съда по делото и цитира гореспоменатия меморандум. Въз основа на това той заключава, че информацията, търсена от жалбоподателката, е класифицирана по смисъла на член 7 от Закона от 2000 г. (вж. параграф 42 по-долу); нивото на класификация на цялата преписка е „секретно“ (вж. параграф 46 по-долу). Това означава, че (а) правилото, че всички съдебни решения трябва да бъдат публикувани на уебсайта на съда (вж. параграф 49 по-долу), не се прилага и че (б) информацията е освободена от разкриване съгласно Закона от 2000 г.

В. Производство за съдебен контрол на отказа

1. На първа инстанция

(а) Ход на производството

22. Жалбоподателят иска съдебен контрол на отказа. Тя описва подробно предисторията на искането си за информация (вж. параграфи 8-16 по-горе) и се позовава на статия, която междувременно е написала за него (вж. параграф 32 по-долу). По-нататък тя цитира тълкувателно решение на Върховния касационен съд от 2014 г., според което е недопустимо да се скрива цялото съдебно решение по наказателно дело, дори ако то се отнася до "специални разузнавателни средства" (вж. параграф 52 по-долу). Жалбоподателката твърди също, че отказът е нарушил конституционното ѝ право на достъп до информация. Съгласно член 41 от Конституцията и член 37 от Закона от 2000 г. (вж. параграфи 33-34 и 42 по-долу), достъпът до информация може да бъде отказан, ако тя е държавна тайна, но това ограничение трябва да се тълкува ограничително и в светлината на съдебната практика на този съд. По-специално не е ясно защо е необходимо да се скрият всички мотиви за оправдателната присъда, а не само някои елементи от тях. Случаят представлява значителен обществен интерес и информацията за него ще осигури прозрачност при прилагането на наказателния закон. Освен това бившият министър на вътрешните работи е публична личност, а делото срещу него засяга чувствителна тема - предполагаемата злоупотреба със "специални разузнавателни средства" от страна на властите.

23. В хода на производството жалбоподателката иска от Административен съд София-град да разпорежи на ответника да представи мотивите за оправдателната присъда на бившия министър за проверка от съда, което той има право да направи съгласно член 41, ал. 3 от Закона от 2000 г. (вж. параграф 45 по-долу). Съдът отхвърля молбата,

като заявява, че всички необходими доказателства вече са събрани в преписката по делото.

(b) Решение на Административен съд София-град

24. На 9 февруари 2016 г. Административен съд София-град отхвърля иска на жалбоподателката (вж. *реш. № 718 от 09.02.2016 г. по адм. д. № 12030/2015 г., АС-София-град*).

25. Той постановява, че тъй като съществуват специални разпоредби, които уреждат начина, по който неучастващите в съдебно дело лица могат да получат достъп до материалите по делото (вж. параграф 48 по-долу), Законът от 2000 г., по силата на своя член 4, ал. 1 (вж. параграф 38 по-долу), не се прилага към искането на жалбоподателката. Поради това Софийски градски съд не е бил длъжен да отговори на жалбата. Извън Закона от 2000 г. съществуват правила, които осигуряват публичност и прозрачност в работата на съдебната власт, по-специално член 64 от Закона за съдебната власт от 2007 г., който изисква публикуването на съдебните решения онлайн (вж. параграф 49 по-долу) и по този начин дава възможност на всеки да провери как съдилищата решават определени въпроси.

26. Освен това не цялата информация, свързана със съдебната власт, е "обществена информация" по смисъла на Закона от 2000 г. (вж. параграф 36 по-долу). Например тълкуването на дадена правна разпоредба в даден случай не попада в обхвата на Закона. Достъпът до подобна информация - съдържаща се в мотивите на съдебното решение и засягаща пряко начина, по който съответният съд е правораздавал по дадено дело - се урежда от Закона за съдебната власт от 2007 г. (вж. параграф 49 по-долу) и процесуалните кодекси. Следователно искането на жалбоподателката е трябвало да бъде отхвърлено, тъй като Законът от 2000 г. не се прилага към него, а не защото търсената от нея информация е изключена по силата на член 37 (вж. параграф 42 по-долу). Въпреки това Софийски градски съд е трябвало да откаже изрично искането, тъй като съответният орган е бил длъжен да се произнесе дори по искане за информация, която не попада в обхвата на Закона от 2000 г.

27. В същото време не може да се пренебрегне фактът, че искането на жалбоподателката за информация е подадено, тъй като Софийски градски съд не е изпълнил задължението си по член 64, ал. 1 от Закона за съдебната власт от 2007 г. и член 263 § 4 от Наказателно-процесуалния кодекс (вж. параграфи 49 и 51 по-долу) да публикува мотивите на решението си. Материалите по делото показват, че това е така, защото тези мотиви съдържат класифицирана информация, включително общо обсъждане на използването на "специални разузнавателни средства" (а не само на доказателства, получени чрез такива средства). Поради това Софийски градски съд е трябвало да провери дали (а) тази информация действително попада в приложното поле на приложение № 1 към член 25 от Закона от 2002 г. (вж. параграф 47 по-долу) и дали (b) всички тези мотиви се отнасят до държавна тайна и могат правилно да бъдат отказани

съгласно критериите, изложени в тълкувателното решение на Върховния касационен съд от 2014 г. (вж. параграф 52 по-долу). Няма данни Софийски градски съд да е извършил такава проверка. Поради това въпросът, който е трябвало да бъде разглеждан като доклад по член 119 от Административно-процесуалния кодекс (вж. параграфи 53-54 по-долу), е трябвало да бъде отнесен до председателя на този съд за вземане на решение.

2. Обжалване пред Върховния административен съд

(а) Ход на производството

28. Жалбоподателката подава касационна жалба за отхвърлянето на искането ѝ за съдебен контрол. Тя твърди, че Административен съд София-град неправилно е приел, че Законът от 2000 г. не се прилага към нейното искане поради *lex specialis*; че информацията, която е поискала, не е обществена информация по смисъла на Закона; и че съдебните решения трябва да се разглеждат само като материали от преписката. Фактът, че мотивите за оправдателната присъда на бившия министър не са публикувани, не означава, че достъпът до тях не може да бъде поискан съгласно Закона от 2000 г. Жалбоподателката също така твърди, че отказът да ѝ бъдат предоставени тези мотиви е в нарушение на член 10 от Конвенцията, както е тълкуван от Съда, и че потвърждаването на този отказ е в противоречие с член 13 от Конвенцията.

29. Върховният административен съд разглежда жалбата на 10 май 2017 г. В пледоариите си по време на съдебното заседание адвокатът на жалбоподателката твърди, наред с другото, че Административен съд София-град неправилно не е разпоредил на ответника да представи мотивите за оправдателната присъда на бившия министър съгласно член 41, ал. 3 от Закона от 2000 г. (вж. параграф 23 по-горе и параграф 45 по-долу). В края на изслушването Върховният административен съд заявява, че ще се произнесе с решение, след като отдели време за разглеждане; той не се позовава на едномесечния срок (установен в член 172 § 1 от Административно-процесуалния кодекс - вж. параграф 55 по-долу), в който обикновено се очаква административният съд да се произнесе по дело, което е разгледал.

(b) Решение на Върховния административен съд

30. В решение от 6 юли 2017 г. (*реш. № 8849 от 06.07.2017 г. по адм. д. № 3415/2016 г., ВАС, V о.*) Върховният административен съд потвърждава решението на по-долната инстанция. Съдът постановява, че съдилищата са длъжни да предоставят достъп до обществена информация, но че информацията от вида, поискан от жалбоподателката, трябва да бъде предоставена по начина, предвиден в Закона за съдебната власт от 2007 г., който е *lex specialis* в тази ситуация и съдържа редица правила, предназначени да гарантират публичността. Освен това публичността не е абсолютно правило и може да бъде ограничена съгласно Закона от 2000 г., за да се защитят противоположни интереси,

като например защита на лични данни и класифицирана информация и националната сигурност. Един от начините за това е да се публикуват съдебни решения без мотивите за тях. Правилата, уреждащи този въпрос в България, са пропорционални, тъй като ограничават публичността във връзка с работата на съдебната власт само когато това е оправдано от необходимостта да се защитят права и интереси с еднаква значимост. Това е в пълно съответствие с член 41 от Конституцията (вж. параграфи 33-34 по-долу) и е приведено в действие с разпоредбите на Закона от 2000 г., отнасящи се до изключената информация (вж. параграфи 41-42 по-долу). Правото на достъп до обществена информация съгласно Закона от 2000 г. не е абсолютно, а може да бъде ограничено, за да се защитят интересите, които са предмет на член 41, ал. 2 от Конституцията - които също са посочени в чл. 5 и 7 от Закона (вж. параграфи 34 и 41-42 по-долу). Единствено законодателят може да каже дали определена информация е от обществен интерес и всяко ограничение на достъпа до обществена информация също изисква законодателна преценка за наличието на противоположен интерес.

31. Правителството посочва, че решението на Върховния административен съд е предоставено за консултация в този съд на 6 юли 2017 г. и е публикувано на уебсайта на съда на 7 юли 2017 г. В подкрепа на твърденията си по тези две точки правителството представя (а) извадки от списъка на делата и календара на съда за съответния период и (б) екранна снимка от електронната система за управление на делата.

III. СТАТИЯТА НА ЖАЛБОПОДАТЕЛКАТА ОТНОСНО ДЕЛОТО СРЕЩУ БИВШИЯ МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

32. На 29 октомври 2015 г. онлайн медията, за която работи жалбоподателката (вж. параграф 6 по-горе), публикува написана от нея статия, озаглавена "Защо Ц.Ц. се нуждае от адвокат, след като си има собствена прокуратура?" В статията се излагат обвиненията срещу бившия министър на вътрешните работи и делото срещу него (вж. параграфи 8-16 по-горе) и се изказва предположение, че начинът, по който органите на прокуратурата са разгледали делото, не е случаен. По-специално, в обвиненията срещу бившия министър не се споменават 875 телефонни линии, които са били подложени на тайно наблюдение и за които споменава главният прокурор (вж. параграф 10 по-горе), въпреки че е имало основателни съмнения, че информацията, получена в резултат на това наблюдение, е била използвана за изнудване на съответните лица, което от своя страна се е отразило на политиката и икономиката на страната, както и на различни съдебни назначения и съдебни дела. Фактът, че делото е разгледано при закрити врата, е попречил на обществеността да научи каквото и да било по тези въпроси. Прави впечатление също така, че след изменението на член 371, буква в) от Наказателния кодекс прокуратурата очевидно не е обмислила сериозно възможността да повдигне обвинения на ръководителите на отдели на министерството, които са извършили тежки нарушения, за престъпления

по член 282 от същия кодекс, въпреки че разликите между членове 387 и 282 са минимални (вж. параграфи 9, 11 и 13-14 по-горе). Няма и разумно обяснение защо органите на прокуратурата са решили да не поддържат обвиненията в последния възможен момент, а не в който и да е момент от няколкото съдебни заседания, проведени през есента на 2014 г., малко след приемането на изменението на член 371, буква в). За разлика от това, в пет други случая те са действали по различен начин: след изменението са повдигнали обвинения или са обвинили служители на Министерството на вътрешните работи, които преди това са били обвинени по член 387 за други престъпления по отношение на същите деяния, и са поискали изменение на обвиненията в рамките на производството пред Върховния касационен съд по друго дело. В статията се прави следното заключение:

"Но нека все пак се върнем към обвиненията срещу бившия министър на вътрешните работи - нима е напълно без значение, че е имало уловител на международния идентификатор на мобилен абонат (IMSI)¹ с устройства за наблюдение, който е oexijld. безконтролно из София, а Ц. не е въвел никакви правила за надзор? И никога ли няма да научим кои са били 875-те лица, посочени от главния прокурор, които могат да съдят държавата за незаконна намеса в личния им живот?"

Но най-належащият въпрос е: кой ще потърси отговорност от прокуратурата, когато тя лъже? Наистина ли незаконното подслушване на граждани в мирно време не е престъпление? И защо точно обвиненията, свързани с широкомащабното подслушване, бяха провалени?"

ПРИЛОЖИМА ПРАВНА УРЕДБА

I. КОНСТИТУЦИОННИ РАЗПОРЕДБИ

33. Член 41, ал. 1 от Конституцията от 1991 г. предвижда, че всеки има право да търси, получава и разпространява информация, но упражняването на тези права не може да бъде насочено срещу правата или доброто име на други лица, националната сигурност, обществения ред, здравето или морала.

34. Член 41, ал. 2 от Конституцията предвижда, че гражданите имат право на информация от държавните органи или институции по всички въпроси, които представляват законен интерес за тях, освен ако информацията е държавна тайна или защитена от закона тайна, или засяга правата на други лица.

35. Съгласно член 121, ал. 3 от Конституцията разглеждането на делата във всички съдилища трябва да бъде публично, освен ако законът не предвижда друго, а съгласно член 121, ал. 4 съдебните решения трябва да бъдат мотивирани. Коментирайки тези две разпоредби, Конституционният съд е посочил, че чрез осигуряването на публичност публикуването на съдебните решения, изисквано от член 64 от Закона за

¹ Уловителят на международния идентификатор на мобилен абонат или IMSI-уловител е устройство, което може да прихваща тайно мобилни телефонни комуникации и да проследява местоположението на потребителите на мобилни телефони.

съдебната власт от 2007 г. (вж. параграф 49 по-долу), има за цел да увери обществеността, че съдилищата ще останат гарант за върховенството на закона (вж. *реш. № 7 от 30.06.2020 г. по к. д. № 11/2019 г., КС, обн., ДВ, бр. 62 от 14.07.2020 г.*).

II. ЗАКОН ЗА ДОСТЪП ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ ОТ 2000 Г.

A. Обхват на прилагане

36. В чл. 2, ал. 1 от Закона за достъп до обществена информация от 2000 г. ("Законът от 2000 г.") "обществена информация" се определя като "всяка информация, свързана с общественния живот в България и даваща възможност на гражданите да си изградят мнение за работата на органите, задължени да предоставят такава информация".

37. Законът от 2000 г. се прилага, наред с други видове информация, за обществена информация, създадена или съхранявана от държавни или местни органи (чл. 3, ал. 1).

38. Правото на достъп до обществена информация се упражнява по начина, предвиден в Закона от 2000 г., освен ако *lex specialis* не предвижда друг начин за търсене, получаване и разпространяване на такава информация (чл. 4, ал. 1).

39. Върховният административен съд последователно приема, че член 4, ал. 1 означава, че достъпът до решенията на прокурорите и материалите в преписките по наказателни дела се урежда от специални разпоредби в Наказателно-процесуалния кодекс и съдебните правила и че следователно Законът от 2000 г. не се прилага за съдържащата се в тях информация (вж. *реш. № 4649 от 21.05.2004 г. по адм. дело № 11128/2003 г., ВАС, V о.; реш. № 13485 от 29.10.2012 г. по адм. д. № 15591/2011 г., ВАС, V о.; реш. № 3888 от 20.03.2013 г. по адм. д. № 11016/2012 г., ВАС, V о.; реш. № 4814 от 05.04.2013 г. по адм. д. № 8373/2012 г., ВАС, V о.; реш. № 5505 от 19.04.2013 г. по адм. д. № 9207/2012 г., ВАС, V о.; реш. № 7966 от 10.06.2013 г. по адм. д. № 15372/2012 г., ВАС, V о.; реш. № 15814 от 28.11.2013 г. по адм. д. № 5674/2013 г., ВАС, VII о.; реш. № 17404 от 21.12.2013 г. по адм. д. № 7138/2013 г., ВАС, петчл. с-в; реш. № 5419 от 17.04.2014 г. по адм. д. № 14213/2013 г., ВАС, VII о.; реш. № 179 от 08.01.2015 г. по адм. д. № 5731/2014 г., ВАС, VII о.; реш. № 352 от 13.01.2015 г. по адм. д. № 7252/2014 г., ВАС, VII о.; реш. № 3995 от 08.04.2015 г. по адм. д. № 9052/2014 г., ВАС, V о.; реш. № 11752 от 03.11.2016 г. по адм. д. № 8641/2015 г., ВАС, V о.; реш. № 2690 от 06.03.2017 г. по адм. д. № 14601/2015 г., ВАС, V о.; реш. № 7603 от 15.06.2017 г. по адм. д. № 14198/2016 г., ВАС, V о.; реш. № 14158 от 20.11.2018 г. по адм. д. № 8001/2017 г., ВАС, V о.; реш. № 420 от 10.01.2019 г. по адм. д. № 6228/2017 г., ВАС, V о.; реш. № 3930 от 18.03.2019 г. по адм. д. № 379/2018 г., ВАС, V о.; реш. № 11711 от 05.08.2019 г. по адм. д. № 12928/2017 г., ВАС, V о.; реш. № 11726 от 05.08.2019 г. по адм. д. № 5997/2017 г., ВАС, V о.; and *onp. № 565 от 18.01.2024 г. по адм. д. № 454/2024 г., ВАС, V о.*).*

40. Този съд неотдавна постанови същото по отношение на достъпа на неучастващи лица до окончателно съдебно решение по наказателно дело: че въпросът не се урежда от Закона от 2000 г., а от Наказателно-процесуалния кодекс и специално правило, издадено от Висшия съдебен съвет - посочено в параграф 48 по-долу (вж. *опр. № 1215 от 02.02.2024 г. по адм. д. № 596/2024 г., ВАС, V о.*).

В. Основания за отказ на достъп до обществена информация

41. Правото на достъп до обществена информация не може да бъде упражнявано по начин, че да застрашава националната сигурност (чл. 5 от Закона от 2000 г.).

42. Това право не може да бъде ограничавано, освен ако въпросната информация не е класифицирана или по друг начин не представлява защитена от закона тайна (чл. 7, ал. 1 от Закона от 2000 г.). Ако информацията попада в една от тези категории, това е основание да се откаже достъп до нея (член 37, ал. 1, точка 1). В такива случаи на засегнатите лица се предоставя достъп само до тези части от информацията, които не са засегнати от ограничението (чл. 37, ал. 2).

43. Решението за отказ на достъп до обществена информация трябва да съдържа фактическите и правните основания за отказа (чл. 38 от Закона от 2000 г.).

С. Съдебен контрол върху отказ за предоставяне на достъп до обществена информация

44. Отказите за предоставяне на достъп до обществена информация могат да бъдат предмет на съдебен контрол (чл. 40 от Закона от 2000 г.). Ако съдът установи, че отказът е незаконосъобразен, той трябва да го отмени изцяло или частично или да измени оспорваното решение и да разпорежи на органа ответник да предостави достъп до търсената информация (чл. 41, ал. 1).

45. При съдебен контрол на решение, с което се отказва достъп до информация, тъй като тя е класифицирана или засекретена по друг начин, съдът може да нареди на ответника да представи материалите, на които се основава решението, за да бъдат проверени от него (чл. 41, ал. 3 от Закона от 2000 г.).

III. ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА КЛАСИФИЦИРАНАТА ИНФОРМАЦИЯ ОТ 2002 Г.

46. В чл. 1, ал. 1 от Закона за защита на класифицираната информация от 2002 г. ("Закона от 2002 г.") се посочва, че класифицираната информация включва (а) държавни тайни, (б) служебни тайни и (с) класифицирана информация, получена от друга държава. Съгласно член 3, ал. 1 достъп до класифицирана информация имат само лица, притежаващи съответното разрешение за достъп до класифицирана

информация, на принципа "необходимост да се знае", освен ако законът не предвижда друго. Член 28 урежда различните нива на класификация; информацията, представляваща държавна тайна, попада в категориите "строго секретно", "секретно" или "поверително" (чл. 28, ал. 2). Информацията се обозначава като "секретна", ако нерегламентираният достъп до нея може да представлява значителна заплаха за суверенитета, независимостта или териториалната цялост на страната или за нейната външна политика или международни отношения с последици за националната сигурност, или ако може да породи риск от значителни и потенциално необратими вреди или да причини такива вреди в сферата на националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционния ред (член 28, ал. 2, точка 2). "Строго секретната" информация остава класифицирана в продължение на тридесет години след създаването ѝ, "секретната" информация - в продължение на петнадесет години, а "поверителната" информация - в продължение на пет години (чл. 34, ал. 1); тези периоди могат да бъдат удължени до два пъти първоначалната им продължителност (чл. 34, ал. 2). След изтичането им достъпът до информацията може да бъде получен по начина, предвиден в Закона от 2000 г. (чл. 34, ал. 3).

47. Член 25 от Закона от 2002 г. определя държавната тайна като "информация, включена в Приложение 1 [към Закона], нерегламентираният достъп до която би могъл да застраши или увреди интересите на Република България и която се отнася до националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционния ред". В Приложение 1 са посочени категориите информация, която може да бъде класифицирана като държавна тайна. Съгласно точка 6 от част II на този списък това включва "[и]нформация за специални разузнавателни средства (технически устройства и/или начина, по който те са използвани), използвани по предвидения от закона начин". До 2013 г. се включваше и информация, получена в резултат на използването на такива средства (точка 8 от част II на Приложение 1, в сила до 2013 г.).

IV. ДОСТЪП НА ТРЕТИ СТРАНИ ДО МАТЕРИАЛИ ПО СЪДЕБНОТО ДЕЛО

48. Към съответния момент достъпът на лица, които не са страни по делото, до материалите по съдебното дело се урежда от правила, издадени от Висшия съдебен съвет съгласно член 342 от Закона за съдебната власт от 2007 г. Правило 73 § 4 от Правилника за администрацията на съдилищата от 2014 г. е в сила между януари 2014 г. и юни 2017 г. (след това е заменено от идентична разпоредба - правило 77 § 4 от Правилника за администрацията на съдилищата от 2017 г.) и гласи, че неучастващите страни могат да имат достъп до информация по конкретни съдебни дела по начина, предвиден в процесуалните кодекси, но само ако имат законен интерес за това: те трябва да изложат естеството на този интерес в писмена молба до съда.

V. ПУБЛИКУВАНЕ НА СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ

A. Общи правила

49. От 2009 г. член 64, ал. 1 от Закона за съдебната власт от 2007 г. изисква съдилищата да публикуват съдебните си решения на своите уебсайтове веднага след постановяването им, при спазване на изискванията на Закона от 2002 г. (вж. параграфи 46-47 по-горе) и на законодателството за защита на личните данни. Изменение на член 64, влязло в сила през ноември 2017 г., предвижда изключение от изискването за незабавно публикуване. Съгласно преработената алинея 1 и новата алинея 2 съдебните решения по наказателни дела, с които някой е осъден и му е наложена присъда или с които окончателно е потвърдена присъда или наказание, се публикуват на уебсайта на съда само след като органите на прокуратурата са информирали този съд, че са предприети стъпки за изпълнението им.

50. От 2017 г. насам всички съдебни решения, с които приключва съдебно производство или които могат да бъдат обжалвани, също трябва да бъдат публикувани незабавно в централизиран електронен регистър (членове 360н и 360о, ал. 2 от Закона за съдебната власт от 2007 г., добавени съответно от август 2016 г. и февруари 2017 г.). Всеки може да получи достъп до решенията, публикувани в този регистър (член 360г, ал. 2, в сила от февруари 2017 г.). Въпреки това член 360о, ал. 3, който също е в сила от февруари 2017 г., предвижда, че в регистъра не се публикуват нито мотивите, нито диспозитива на решенията, разкриващи защитена от закона тайна.

B. Разпоредби и съдебна практика, свързани с решения по наказателни дела

51. Наказателният процес може да се проведе изцяло или частично при закрити врата, ако това е необходимо, за да се опази държавна тайна, моралът, самоличността на свидетел или личният живот на някого (член 263, ал. 1 и 2 във връзка с член 123, ал. 1, т. 2 от Наказателно-процесуалния кодекс). Независимо от тези обстоятелства, присъдата трябва да бъде произнесена публично (член 263, ал. 4). Ако мотивите на решението трябва да бъдат изготвени по-късно, председателят на съда трябва да обяви само диспозитива (член 310, ал. 2).

52. В тълкувателно решение от декември 2014 г. (*тълк. реш. № 4 от 03.12.2014 г. по тълк. д. № 4/2014 г., ВКС, ОСНК*) Общото събрание на наказателните отделения на Върховния касационен съд постанови, че дори ако едно наказателно дело включва материали, получени чрез тайно наблюдение, това не е достатъчно основание за разглеждането му при закрити врата и че съдът, който разглежда делото, трябва надлежно да обоснове решението си за изключване на обществеността и може да я изключи само от процесуални действия, които действително засягат държавна тайна. По-нататък съдът уточнява, че решенията по

наказателни дела, включващи доказателства, получени чрез тайно наблюдение, по правило трябва да се публикуват изцяло; само ако производството или част от него е проведено при закрити врата, съдът може да се въздържа от публикуване на онези части от мотивите си, в които е коментирал държавни тайни. Съдът основава заключението си по последната точка на (а) текста на член 263, ал. 4 от Наказателно-процесуалния кодекс и член 64, ал. 1 от Закона за съдебната власт от 2007 г. (вж. параграфи 49 и 51 по-горе), и (б) решенията на този съд по дела *Raza v. Bulgaria* (№ 31465/08, § 53, 11 февруари 2010 г.), *Amie and Others v. Bulgaria* (№ 58149/08, § 99, 12 февруари 2013 г.) и *Nikolova and Vandova v. Bulgaria* (№ 20688/04, §§ 82-85, 17 декември 2013 г.). Той също така подчертава, че достъпът на обществеността до съдебни решения може да бъде ограничаван само ако това е необходимо и пропорционално.

VI. СИГНАЛИ ДО ВИСШЕСТОЯЩ ОРГАН ЗА НЕЗАКОННИ ДЕЙСТВИЯ ИЛИ БЕЗДЕЙСТВИЯ ОТ СТРАНА НА ПОДЧИНЕН ОРГАН

53. Всеки може да подаде сигнал за незаконни действия или бездействия на публичен орган или длъжностно лице до непосредствено по-висшестоящия орган (член 119, ал. 1 от Административно-процесуалния кодекс). Такива сигнали могат да се отнасят до случаи на злоупотреба с власт, корупция, лошо управление на държавна или общинска собственост или всякакви други незаконни или неправилни действия или бездействия на държавни органи или длъжностни лица, които засягат държавни или обществени интереси или правата или законните интереси на други лица (член 107, ал. 4). Върховният административен съд е обяснил, че разликата между такъв сигнал и жалба или иск е в това, че сигналят няма за цел да защити правата или интересите на лицето, което го подава, а просто да доведе въпроса до знанието на съответния орган - и следователно е средство, предназначено да защити обществения, а не частния интерес (вж. *опр. № 6915 от 22.05.2014 г. по адм. д. № 4952/2014 г., ВАС, VII о., and опр. № 9982 от 04.10.2021 г. по адм. д. № 9508/2021 г., ВАС, VII о.*).

54. Обикновено висшестоящият орган трябва да се произнесе по сигнала в срок от два месеца от получаването му (член 121). Ако намери сигнала за основателен, органът трябва да предприеме мерки за отстраняване на проблема, за който е сигнализирано (член 122, ал. 1). В противен случай той трябва да изпрати сигнала до своя непосредствено по-висш орган и да уведоми за това лицето, което го е подало (член 122, ал. 2). Решението по сигнала трябва да бъде в писмена форма, да съдържа мотиви и да бъде изпратено на лицето, което е подало сигнала (член 123, ал. 1). То не подлежи на обжалване или съдебен контрол (член 124, ал. 2). По правило то трябва да бъде приведено в действие в срок от един месец след издаването му, но по изключение този срок може да бъде удължен с още два месеца поради особено сериозни причини (член 125, ал. 1).

VII. ИНДИКАТИВНИ СРОКОВЕ ЗА РЕШАВАНЕ НА ДЕЛАТА ПРЕД АДМИНИСТРАТИВНИТЕ СЪДИЛИЩА

55. По силата на член 172, АЛ. 1 от Административно-процесуалния кодекс административният съд, който разглежда иск за съдебен контрол на административно решение, трябва да постанови решението си в срок от един месец след заседанието, на което е приключил разглеждането на делото.

ЗАКОНЪТ

I. ПРЕДПОЛАГАЕМО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 10 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

56. Жалбоподателката твърди, че Софийски градски съд е отказал да ѝ предостави мотивите за оправдателната присъда на бившия министър на вътрешните работи. Тя се позовава на член 10 от Конвенцията, който гласи, доколкото е приложимо:

„1. Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на публичните власти и независимо от границите...

2. Ползването на тези свободи, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност, териториалната цялост, за предотвратяване на безредици или на престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или на правата на другите, за предотвратяване на изтичането на секретна информация или за поддържане на авторитета и безпристрастността на правосъдието“.

A. Допустимост

1. Съвместимост *ratione materiae*

57. Първият въпрос, който възниква, е дали е приложен член 10 от Конвенцията и дали следователно жалбата е съвместима *ratione materiae* с Конвенцията. Няма причини този въпрос да бъде присъединен към делото по същество и поради това Съдът ще разгледа първо него (вж. *Zöldi v. Hungary*, № 49049/18, § 31, 4 април 2024 г.).

(a) Общи принципи

58. Член 10 от Конвенцията не предоставя изрично право на достъп до информация, съхранявана от органите, нито ги задължава да предоставят такава информация. Въпреки това, съгласно практиката на Съда, установена с решението на Голямата камера по *Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary* ([GC], № 18030/11, 8 ноември 2016 г.), такова право или задължение може да възникне, ако разкриването на информацията е разпоредено от съд - сценарий, който не е предмет на разглеждане тук - или ако достъпът до информацията е от съществено значение за

упражняването на правото на свобода на изразяване на лицето, което я търси (пак там, § 156).

59. Критериите, по които се определя дали достъпът до информация е от съществено значение за упражняването на правото на свобода на изразяване на мнение, са: (a) целта на искането за информация; (b) естеството на търсената информация; (c) ролята на търсещия информация в получаването ѝ и предоставянето ѝ на обществеността; и (d) дали информацията е готова и налична (*ibid.*, §§ 157-70). Тези критерии по принцип са кумулативни (вж. *Saure v. Germany* (dec.), № 6106/16, § 34 *in fine*, 19 октомври 2021 г.; *Mitov and Others v. Bulgaria* (dec.), № 80857/17, § 30 *in fine*, 28 февруари 2023 г.; *Saure v. Germany* (no. 2), № 6091/16, § 36 *in fine*, 28 март 2023 г.; и *Sieć Obywatelska Watchdog Polska v. Poland*, № 10103/20, § 49 *in fine*, 21 март 2024 г.).

(b) Становищата на страните относно начина на прилагане на тези критерии

60. Правителството твърди, че в искането си за информация жалбоподателката не е обяснила защо се нуждае от достъп до мотивите за оправдателната присъда на бившия министър. Не е ясно защо тази информация е необходима за стимулиране на обществен дебат относно злоупотребата със "специални разузнавателни средства". Търсената от нея информация е надлежно класифицирана, тъй като разкриването ѝ би могло да навреди на националната сигурност, и не засяга цялостното функциониране на системата за наблюдение. Следователно това не е информация по въпрос от обществен интерес. Фактът, че жалбоподателката е журналист, който отразява въпроси, свързани със съдебната власт, не е достатъчен, за да надделее над тези съображения.

61. Жалбоподателката отговаря, че е журналист в медийна организация, специализирана в отразяването на работата на съдебната система, включително на дела от висок обществен интерес. Безспорно е, че наказателното дело срещу бивш министър на вътрешните работи е от обществен интерес. Предметът на това дело, който се отнася до злоупотребата със "специални разузнавателни средства", също е от обществен интерес, още повече че това е област, в която Съдът на два пъти е констатирал системни проблеми в България. Много от медийните организации в страната, включително и тази, в която работи жалбоподателката, отразяват случая. По всички дела, по които съдебните решения са засекретени, е налице и обществен интерес.

(c) Оценката на Съда относно начина на прилагане на тези критерии

(i) Първи критерий (цел на искането за информация)

62. Както е видно от нейните изявления пред Административен съд София-град (вж. параграф 22 по-горе), целта на искането на жалбоподателката до Софийски градски съд е да получи информация, свързана с професионалните ѝ задължения като журналист (сравнете *Centre for Democracy and the Rule of Law v. Ukraine*, № 10090/16, § 97 *in fine*, 26 март 2020 г. и *Mikiashvili and Others v. Georgia* (dec.), № 18865/11

и 51865/11, § 51, 19 януари 2021 г.). Това, както и съдържанието на статията, която е написала за твърденията и делото срещу бившия министър на вътрешните работи няколко дни по-късно (вж. параграф 32 по-горе), показват, че искането е подготвителна стъпка в работата ѝ като репортер, отразяващ работата на съдебната система, и че е направено с подходяща журналистическа цел (обратно *Sioutis v. Greece* (dec.), № 16393/14, § 27, 29 август 2017 г. и *Studio Monitori and Others v. Georgia*, № 44920/09 и 8942/10, § 42 *in fine*, 30 януари 2020 г.). Няма съмнение, че съответните органи са достатъчно осведомени за това, особено след като жалбоподателката е посочила, че е журналист, в искането за информация, което е отправила до Софийски градски съд (вж. параграф 19 по-горе).

63. В тази връзка следва да се отбележи по-общо, че не би било практически да се очаква съдебният процес да бъде пряко контролиран от широката общественост. Част от "задълженията и отговорностите" на журналисти като жалбоподателката е да ги проверяват вместо тях. Всъщност медиите са един от основните канали, чрез които широката общественост може да провери дали съдиите изпълняват задълженията си правилно и безпристрастно (вж. *Prager and Oberschlick v. Austria*, 26 април 1995 г., § 34, серия А № 313), като по този начин се насърчава зачитането на върховенството на закона.

(ii) *Втори критерий (естество на търсената информация)*

64. Мотивите за оправдателната присъда на бивш министър на вътрешните работи, обвинен, че не е упражнил контрол върху злоупотребата с оборудване за тайно наблюдение от страна на негови подчинени, представляват значителен обществен интерес - особено след като по това време в България има повтарящи се скандали, свързани със злоупотреба със "специални разузнавателни средства" (вж. *Ekimdzhiev and Others v. Bulgaria*, № 70078/12, § 357, 11 януари 2022 г.). Причините, поради които българският парламент решава в средата на 2013 г. да закрие отдела за тайно наблюдение към Министерството на вътрешните работи и да прехвърли правомощията му за използване на "специални разузнавателни средства" на новосъздадена агенция (вж. параграф 18 по-горе), също са убедително доказателство за значението, което се придава на въпроса в България.

65. Начинът, по който органите на прокуратурата и съдилищата са разгледали наказателните обвинения срещу бивш министър във връзка с начина, по който той е изпълнявал задълженията си, очевидно също представлява значителен обществен интерес. Тъй като позицията, заета от органите на прокуратурата по отношение на тези обвинения - да не ги поддържат и да не обжалват оправдателната присъда на бившия министър - е публично оповестена (вж. параграфи 14, 15 и 17 по-горе), е още по-важно обществеността да знае и какво е решил съдът по отношение на тези обвинения (сравнете *mutatis mutandis*, *Centre for Democracy and the Rule of Law v. Ukraine* (dec.), № 75865/11, § 52 *in fine*, 3 март 2020 г.).

66. От по-широко значение е и фактът, че документът, до който жалбоподателката иска да получи достъп, е изложение на мотивите за заключението по наказателно дело. Не е задължително всички съдебни дела да се отнасят до въпроси от обществен интерес (вж. *Mitov and Others*, цитирано по-горе, § 32). Въпреки това е аксиома, че мотивите на всяко съдебно решение допринасят за прозрачността и отчетността на съдебната система (вж. *Tatishvili v. Russia*, № 1509/02, § 58 *in fine*, ECHR 2007-I). Те разкриват начина, по който съответният съд е подхождал и разрешил въпросите, възникнали по делото, и по този начин представляват основна гаранция срещу лошото правораздаване, чието предотвратяване е от интерес за цялото общество. Съдът е имал повод да подчертае в различни, но свързани помежду си контексти, че публичността на съдебните решения е едно от средствата за поддържане на общественото доверие в съдилищата и допринася за осигуряването на справедлив съдебен процес, който е една от отличителните черти на демократичното общество (вж. *Fazliyev v. Bulgaria*, № 40908/05, § 64, 16 април 2013 г., с допълнителни препратки). В по-общ план той е посочил, че въпросите, свързани с функционирането на съдебната система, попадат в обхвата на обществения интерес (вж., наред с други органи, *Morice v. France* [GC], № 29369/10, § 128, ECHR 2015; *Tavares de Almeida Fernandes and Almeida Fernandes v. Portugal*, № 31566/13, § 62, 17 януари 2017 г.; и *Stancu and Others v. Romania*, № 22953/16, § 113, 18 октомври 2022 г.).

(iii) Трети критерий (ролята на търсеция информация)

67. Жалбоподателката е журналист, който иска достъп до въпросната информация - мотивите на съдебно решение по наказателно дело от голям обществен интерес - с оглед на изпълнението на професионалните си задължения (сравнете с *Mikashvili and Others*, цитирано по-горе, § 49; *Yuriy Chumak v. Ukraine*, № 23897/10, § 29, 18 март 2021 г.; *Saure (no. 2)*, цитирано по-горе, § 37; и *Zöldi*, цитирано по-горе, § 37). Съдът е имал повод да подчертае, макар и от различна гледна точка, значението на медиите в областта на наказателното правосъдие и важността на наличието на информация за наказателните производства (вж. *Dupuis and Others v. France*, № 1914/02, § 42, 7 юни 2007 г.; *July and SARL Libération v. France*, № 20893/03, § 66, ECHR 2008; и *Morice*, цитирано по-горе, § 152).

(iv) Четвърти критерий (дали информацията е готова и налична)

68. Информацията, която се съдържа в един документ, е готова и налична (обратно, *Bubon v. Russia*, № 63898/09, §§ 42-44, 7 февруари 2017 г. и *Saure (dec.)*, цитирано по-горе, § 37). Евентуалната необходимост от редактиране на документа преди предоставянето на достъп до него не може да се разглежда като значителна пречка (вж., *mutatis mutandis*, *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung v. Austria*, № 39534/07, § 45, 28 ноември 2013 г.).

(v) *Заключение*

69. В светлината на горните съображения отказът да се предоставят на жалбоподателката мотивите на Софийски градски съд за оправдаването на бившия министър на вътрешните работи трябва да се счита за попадащ в приложното поле на член 10 от Конвенцията. От това следва, че жалбата е съвместима *ratione materiae* с разпоредбите на Конвенцията.

2. *Спазване на срока по член 35 § 1 от Конвенцията*

(а) *Твърденията на страните*

(i) *Правителството*

70. Правителството твърди, че жалбоподателката не е спазила шестмесечния срок по член 35 § 1 от Конвенцията (в редакцията му към съответния момент), тъй като е подала жалба до Съда на 8 януари 2018 г., докато този срок е изтекъл два дни по-рано, на 6 януари 2018 г. - шест месеца след решението на Върховния административен съд по нейното дело. Жалбоподателката и нейният адвокат са научили за това решение в деня на постановяването му - 6 юли 2017 г.

71. Правителството представя документи, за които твърди, че показват, че решението на Върховния административен съд е станало достъпно в канцеларията на този съд на 6 юли 2017 г. и е било качено на уебсайта на съда на 7 юли 2017 г. (вж. параграф 31 по-горе).

(ii) *Жалбоподателката*

72. Жалбоподателката отговаря, че макар да е с дата 6 юли 2017 г., решението на Върховния административен съд е публикувано на уебсайта на съда на 10 юли 2017 г. Адвокатът ѝ го изтегля още същия ден, като по този начин проявява необходимото усърдие. В България окончателните съдебни решения не се връчват или изпращат на страните и не съществува задължителен срок, в който съдът трябва да постанови решение с резерви. Това затруднява страните по делата и техните адвокати да разберат на коя дата може да бъде постановено окончателното решение.

73. Жалбоподателката посочва още, че на практика е невъзможно да се прочетат съдебните решения в деловодството на Върховния административен съд и че в продължение на повече от двадесет години обичайната практика за всички адвокати и страни по дела в този съд е да се запознаят с неговите решения и постановления на уебсайта му. Освен това тя оспорва, позовавайки се на вътрешните правила и практиката на този съд към съответния момент, достоверността на твърдението на правителството, че решението е качено в пълен текст на уебсайта на съда на 7 юли 2017 г.

(b) Преценката на Съда

74. Не е необходимо да се проверява дали - както твърди правителството, въз основа на представените от него доказателства (вж. параграф 31 по-горе) - решението на Върховния административен съд по делото на жалбоподателя е било на разположение в канцеларията на този съд на 6 юли 2017 г. и е било публикувано в неговата цялост на уебсайта на този съд на 7 юли 2017 г. Дори това да е така, жалбата не може да бъде отхвърлена поради неспазване на срока по член 35 § 1 от Конвенцията.

75. Съгласно съдебната практика на Съда този срок - към съответния момент шест месеца - започва да тече, когато жалбоподателят се е запознал ефективно и в достатъчна степен с окончателното национално решение (вж. *Baghli v. France*, № 34374/97, § 31, ECHR 1999-VIII; *Izet Haxhia v. Albania*, № 34783/06, § 46, 5 ноември 2013 г.; *A.N. v. Lithuania*, № 17280/08, § 77, 31 май 2016 г.; и *Šarkienė v. Lithuania* (dec.), № 51760/10, 27 юни 2017 г.). Ако националното право не предвижда връчване на това решение, това е датата, на която жалбоподателят е в състояние да се запознае със съдържанието му (вж., наред с други органи, *Papachelas v. Greece* [GC], № 31423/96, § 30 *in fine*, ECHR 1999-II; *Köksal v. the Netherlands* (dec.), № 31725/96, 19 септември 2000 г.; и *Piętka v. Poland*, № 34216/07, § 44, 16 октомври 2012 г.).

76. Обикновено, и при липса на други указания, в България - където окончателните съдебни решения не се връчват или изпращат на страните от съда - това е датата на самото решение. Когато обаче се твърди, както в случая, че жалбоподателката не е могла или не е знаела за съдържанието на решението на датата, посочена в самото решение, възникват други съображения. Съгласно дългогодишната практика от жалбоподателите и техните представители не може да се изисква да проверяват ден след ден дали съдебно решение, което не им е било връчено, е било постановено (вж. *Papageorgiou v. Greece*, 22 октомври 1997, § 32, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VI; *Sürek v. Turkey* (dec.), № 34686/97, 22 юни 2000; *Xenodochiaki S.A. v. Greece* (dec.), № 49213/99, 15 ноември 2001 г.; *Kans and Others v. Latvia* (dec.), № 57823/00, 9 октомври 2003 г.; *Loumidis v. Greece* (dec.), № 19731/02, 23 септември 2004 г.; *Kokkini v. Greece*, № 33194/02, § 20, 17 февруари 2005 г.; *Cheilas v. Greece* (dec.), № 9693/03, 12 май 2005; *Kaggali v. Greece*, № 9733/03, § 15, 19 май 2005; *Zarmakoupi v. Greece* (dec.), № 11729/03, 19 май 2005; *N.T. Giannousis and Kliafas Brothers S.A. v. Greece* (dec.), № 2898/03, 29 септември 2005; *Bolat v. Turkey* (dec.), № 36769/02, 10 януари 2006; *Muresan v. Romania* (dec.), № 31530/05, § 17, 22 юни 2010; *Vassilios Athanasiou and Others v. Greece*, № 50973/08, § 21, 21 декември 2010; *Paratheristikos Oikodomikos Synetairismos Stegaseos Ypallilon Trapezis Tis Ellados v. Greece*, № 2998/08, § 25, 3 май 2011; и *Rifat Demir v. Turkey*, № 24267/07, §§ 48-49, 4 юни 2013).

77. Няма причина да се отклоняваме от този подход в настоящия случай. Вярно е, че да се провери дали дадено съдебно решение е публикувано на уебсайта на съда е по-лесно и по-бързо, отколкото да се

отиде в сградата на съда и там да се провери дали решението е постановено. Все пак остава фактът, че би било твърде тежко да се изисква от заявителите и техните представители да правят това ежедневно и да се санкционират, ако не проявят това ниво на старание. В тази връзка следва да се отбележи също, че при разглеждането на делото по жалбата на 10 май 2017 г. Върховният административен съд не е посочил дори приблизително кога ще се произнесе с решение (вж. параграф 29 *in fine* по-горе). По този начин жалбоподателката и нейният адвокат не са могли да разберат кога този съд ще направи това (обратно *Kans and Others*, цитирано по-горе), за да могат да определят по-добре времето за своите запитвания. Тази ситуация обаче също така показва, че системата в България - според която окончателните съдебни решения обикновено не се връчват на страните, нито им се съобщават - може да доведе до несигурност относно точната дата, от която започва да тече срокът по член 35 § 1 от Конвенцията при обстоятелства от този вид.

78. Така, дори да се приеме твърдението на правителството, че решението на Върховния административен съд е било достъпно в канцеларията на този съд на 6 юли 2017 г. и е било публикувано в неговата цялост на уебсайта на съда на следващия ден, 7 юли 2017 г., жалбоподателката и нейният адвокат не могат да бъдат упрекувани, че са се запознали с него три или четири дни по-късно, на 10 юли 2017 г. (сравнете с *Xenodochiaki S.A.; Kokkini*, § 20; *Kaggali*, § 15; *Zarmakoupi; N.T. Giannousis and Kliafas Brothers S.A.; Vassilios Athanasiou and Others*, § 21; и *Paratheristikos Oikodomikos Synetairismos Stegaseos Ypallilon Trapezis Tis Ellados*, § 25, всички цитирани по-горе, като във всички тях по-дългите закъснения се считат за приемливи).

79. Поради това възражението на правителството, че жалбата е просрочена, трябва да бъде отхвърлено.

3. Продължаващ статут на пострадал

80. Правителството не твърди, а и няма данни, че след като Административен съд София-град е отнесъл въпроса до председателя на Софийски градски съд, за да провери дали наистина е било оправдано да не публикува част от мотивите за оправдателната присъда на бившия министър на вътрешните работи на своя уебсайт (вж. параграф 27 по-горе), Софийски градски съд е публикувал част от тези мотиви или ги е предоставил по друг начин на жалбоподателя (обратно, *mutatis mutandis*, обстоятелствата по *Vasil Vasilev v. Bulgaria*, № 7610/15, § 116, 16 ноември 2021).

81. Също така не се твърди, че е съществувал друг начин, по който жалбоподателката да получи достъп до тези мотиви (обратно, *mutatis mutandis*, *Bubon*, § 47, и *Centre for Democracy and the Rule of Law* (dec.), § 58 *in fine*, и двете цитирани по-горе) – като се има предвид по-специално, че решението на Софийски градски съд е единственото в това наказателно производство и че то не е обжалвано (обстоятелства в обратен смисъл по *Lamanna v. Austria*, № 28923/95, § 33, 10 юли 2001, и

Heather Moor & Edgcomb Ltd. v. the United Kingdom (dec.), № 1550/09, 14 юни 2011).

82. Поради това няма основание да се счита, че жалбоподателката е загубила статута си на пострададал по отношение на въпроса, за който се жалва пред Съда.

4. Заключение на Съда относно допустимостта на жалбата

83. Освен това жалбата не е явно необоснована или недопустима на други основания. Следователно тя трябва да бъде обявена за допустима.

В. Основание

1. Твърденията на страните

84. Жалбоподателката твърди, че намесата в правата ѝ по член 10 е незаконосъобразна, тъй като отказът да ѝ бъдат предоставени мотивите за оправдаването на бившия министър на вътрешните работи не е надлежно обоснован с посочване на конкретните фактически причини, които са го предизвикали. Освен това при контрола върху този отказ съдилищата не са проверили дали въпросната информация е била правилно класифицирана и дали въпреки това е имало надделяващ обществен интерес от предоставянето на достъп до нея - въпреки че и двете неща се изискват от Закона от 2000 г. Във всеки случай, според Върховния касационен съд, наказателните решения никога не трябва да бъдат изцяло запазвани в тайна. Намесата е и непропорционална, тъй като не е взет предвид интересът на обществеността да научи защо бивш министър и заместник министър-председател е оправдан. Ограничаването на достъпа до съдебни решения е несъвместимо и с изискванията на член 6 § 1 от Конвенцията.

85. Правителството твърди, че отказът да се предоставят на жалбоподателката мотивите за оправдателната присъда на бившия министър на вътрешните работи се основава на съответния закон, който е ясен и достъпен. Този отказ има за цел да запази тайната на методите и средствата, използвани за осъществяване на тайно наблюдение, което в противен случай би загубило своята ефективност. Следователно целта му е да гарантира националната сигурност. С оглед на широката свобода на преценка, с която се ползват националните органи по такива въпроси, отказът е пропорционален и необходим. Неоторизираният достъп до подобна информация би могъл сериозно да навреди на суверенитета, независимостта, териториалната цялост или конституционния ред на България, както и на нейната външна политика или международни отношения в областта на националната сигурност.

2. Преценката на Съда

(а) Наличие на намеса в правата на жалбоподателката по член 10

86. Изводът, че отказът да се предоставят на жалбоподателката мотивите на Софийски градски съд за оправдаване на бившия министър на вътрешните работи попада в приложното поле на член 10 от Конвенцията (вж. параграф 69 по-горе), неизбежно води до заключението, че отказът нарушава правата ѝ по този член (вж. *Šeks v. Croatia*, № 39325/20, § 60, 3 февруари 2022; *Saure (no. 2)*, цитирано по-горе, § 51; и *Zöldi*, цитирано по-горе, § 43).

(b) Обосновка за намесата

87. За да бъде съвместима с член 10 от Конвенцията, такава намеса трябва, както е посочено във втория ѝ параграф, да бъде "предписана от закона", да преследва една или повече от законните цели, посочени в този параграф, и да бъде "необходима в едно демократично общество" за постигането на тази цел или тези цели.

(i) "Предписано от закона"

88. Когато отказва искането на жалбоподателката за достъп до мотивите на съдебното решение, с което бившият министър на вътрешните работи е оправдан, Софийски градски съд изхожда от предпоставката, че се прилага Законът от 2000 г. (вж. параграфи 20-21 по-горе). При контрола върху това решение Административен съд София-град постановява, че Законът от 2000 г. не се прилага, но при обжалването Върховният административен съд изглежда е оставил въпроса донякъде неясен (вж. параграфи 25-26 и 30 по-горе). От своя страна, въпреки че ясно посочват, че наказателните решения трябва да бъдат обявявани публично и публикувани онлайн (вж. параграфи 49 и 51 по-горе), Наказателно-процесуалният кодекс и Законът за съдебната власт от 2007 г. не съдържат правила за това как лицата, които не са страни по делото, могат да получат достъп до тях, ако не са били публикувани. Що се отнася до Правилника за администрацията на съдилищата, в неговите последователни редакции се обяснява как неучастващите страни могат да получат достъп до материалите по делата (вж. параграф 48 по-горе), но не се казва нищо конкретно по въпроса за съдебните решения и присъди. Няма информация за това как тези правила се прилагат на практика в такива ситуации (сравнете с обстоятелствата по *Straume v. Latvia*, № 59402/14, § 132, 2 юни 2022).

89. В светлината на всичко това може да се постави въпросът дали българската уредба на обстоятелствата и начините, по които неучастващите страни, като журналисти като жалбоподателката, могат да получат достъп до копия от съдебни решения или присъди по наказателни дела, е предвидима. Следователно е спорно дали намесата в правата на жалбоподателката по член 10 от Конвенцията е била "предписана от закона" - установено е, че едно от изискванията, произтичащи от този

израз, е предвидимост (вж. *The Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1)*, 26 април 1979, § 49, серия А № 30; *Hashman and Harrup v. the United Kingdom* [GC], № 25594/94, § 31, ECHR 1999-VIII; и *Selahattin Demirtaş v. Turkey (no. 2)* [GC], № 14305/17, § 250, 22 декември 2020). Дори и да се приеме, че намесата е била "предписана от закона", тя във всички случаи не е била "необходима в едно демократично общество" (вж. параграфи 91-96 по-долу).

(ii) *Законосъобразна цел*

90. Що се отнася до целта на намесата, следва да се отбележи, че в България (а) националната сигурност очевидно никога не се посочва като самостоятелно основание за тайно наблюдение, а молбите за разрешаване на такова наблюдение неизменно се основават и на необходимостта от предотвратяване или разкриване на престъпление, и (б) наблюдението за целите на националната сигурност изглежда е поверено на Държавната агенция за национална сигурност, а не на Министерството на вътрешните работи (вж. *Ekimdzhiev and Others*, цитирано по-горе, §§ 22, 31-32, 39 (а) и 229 (а)). Въпреки това може да се приеме, че разкриването на информация за методите или оборудването, използвани от публичен орган за тайно наблюдение, би могло да застраши националната сигурност, по-специално тъй като чрез разкриване на възможностите на органите за тайно наблюдение би могло да се попречи на ефективното бъдещо използване на тези методи или оборудване за задачи, свързани с националната сигурност (вж., *mutatis mutandis*, *Vereniging Weekblad Bluf! v. the Netherlands*, 9 февруари 1995, § 35, серия А № 306-А). С оглед на това може да се приеме, че намесата е "в интерес на националната сигурност" по смисъла на член 10 § 2 от Конвенцията.

(iii) *„Необходима в едно демократично общество“*

91. Същественият въпрос е дали необходимостта да се запазят в тайна тези въпроси е наложила да се скрият от обществеността и медиите всички мотиви за оправдателната присъда на бившия министър на вътрешните работи, в която те очевидно са били обсъждани доста подробно.

92. Общото значение на публичността на съдебните решения в едно демократично общество - включително на мотивите за тях - вече беше подчертано в параграф 66 по-горе. Това важи в още по-голяма степен за мотивите за оправдаване на високопоставено длъжностно лице по тежки обвинения в престъпление, като се има предвид необходимостта да се увери обществеността, че наказателният закон се прилага равноправно и безпристрастно, включително когато обвиненията са повдигнати срещу лица, заемащи властови позиции. Нещо повече, в настоящия случай тези обвинения са свързани с твърдения за сериозна злоупотреба с оборудване за тайно наблюдение - което, както вече беше отбелязано, е въпрос от значителен обществен интерес в България, тъй като по това време има

повтарящи се скандали, свързани със злоупотреба със "специални разузнавателни средства" (вж. параграф 64 по-горе).

93. Що се отнася до въпроса дали този принцип може да бъде дерогиран от съображения, свързани с националната сигурност, Съдът вече е постановявал в различни, но тясно свързани контексти, че дори когато делото засяга въпроси, свързани с националната сигурност, и включва класифицирана информация, пълното скриване на решението от обществеността не може да бъде оправдано. В тази връзка той посочва, че съществуват техники, които могат да отговорят на законните съображения за сигурност, без да се нарушават основни процесуални гаранции като публичността на съдебните решения - например засекретяване на съдебно решение само частично или публикуването му в редактиран вид (вж. *Raza v. Bulgaria*, № 31465/08, § 53, 11 февруари 2010; *Amie and Others v. Bulgaria*, № 58149/08, §§ 95 и 99, 12 февруари 2013; *Fazliyski*, цитирано по-горе, § 69; *Nikolova and Vandova v. Bulgaria*, № 20688/04, § 85, 17 декември 2013 г.; и *Vasil Vasilev*, цитирано по-горе, § 117). Това е признато от българския Върховен касационен съд във връзка с решенията по наказателни дела (вж. параграф 52 по-горе).

94. Конкретна илюстрация на подобна техника е съответният съд да издаде както "отворено решение", което е публично достъпно, така и "затворено решение", което се предоставя само на страните или на някои от тях, или на техните представители, и съдържа подробности от мотивите, които не могат да бъдат изложени в "отвореното решение", тъй като това би навредило на националната сигурност (вж. *A. and Others v. the United Kingdom* [GC], № 3455/05, § 215 *in fine*, ECHR 2009; *Al-Jedda v. the United Kingdom* [GC], № 27021/08, § 15, ECHR 2011; *Othman (Abu Qatada) v. the United Kingdom*, № 8139/09, § 26 *in fine*, ECHR 2012; *Abdul Wahab Khan v. the United Kingdom* (dec.), № 11987/11, §§ 9-11, 28 януари 2014; *I.R. and G.T. v. the United Kingdom* (dec.), № 14876/12 и 63339/12, § 10, 28 януари 2014; и *A.F. v. the United Kingdom* (dec.), № 7674/08, § 7, 20 май 2014).

95. Няма основания да се смята, че в настоящия случай е невъзможно да се прибегне до подобна договореност. Всъщност Административен съд София-град изрично призовава Софийски градски съд да се ангажира с това (вж. параграф 27 по-горе). Съдът не е длъжен да определя точния начин, по който това е трябвало да бъде направено (вж., *mutatis mutandis*, *Mitov and Others*, цитирано по-горе, §§ 34 *in fine* и 40).

96. Както се вижда от горния анализ, Софийски градски съд е могъл да постигне преследваната от него цел - запазване на тайната относно методите и средствата, използвани за осъществяване на тайно наблюдение - с други средства. Например, той би могъл да обмисли дали да не прибегне до някоя от посочените по-горе техники, за да избегне разкриването на информация, която би могла да застраши националната сигурност, като същевременно обясни по смислен начин защо е решил да оправдае бившия министър на вътрешните работи и неговите съпроцесници. Изборът му да запази в тайна всички мотиви за тази оправдателна присъда - и произтичащата от това намеса в правата на

жалбоподателката по член 10 от Конвенцията - трябва съответно да се разглежда като излизащ извън рамките на допустимата свобода на преценка, с която българските власти разполагат по отношение на разглеждания въпрос, и следователно като надхвърлящ това, което е "необходимо в едно демократично общество".

97. Следователно е налице нарушение на този член.

II. ПРЕДПОЛАГАЕМО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

98. Жалбоподателката твърди, че не е разполагала с ефективно средство за защита по отношение на жалбата си по член 10 от Конвенцията. Тя се позовава на член 13 от Конвенцията, който гласи:

„Всеки, чиито права и свободи, предвидени в тази конвенция, са нарушени, трябва да разполага с ефикасни вътрешноправни средства за тяхната защита от съответна национална институция дори и нарушението да е извършено от лица, действащи в качеството си на представители на официалните власти.“

A. Допустимост

1. Съвместимост *ratione materiae*

(a) Твърденията на страните

99. Правителството твърди, че тъй като оплакването по член 10 от Конвенцията е недопустимо, оплакването по член 13 от Конвенцията не е спорно. Поради това тази разпоредба не се прилага.

100. Жалбоподателката не коментира този въпрос.

(b) Преценката на Съда

101. Член 13 от Конвенцията изисква вътрешноправно средство за защита само по отношение на оплаквания по Конвенцията, които са спорни (вж., наред с други органи, *Boyle and Rice v. the United Kingdom*, 27 април 1988, § 52, серия А № 131; *Hatton and Others v. the United Kingdom* [GC], № 36022/97, § 137, ECHR 2003-VIII; и *Ivan Atanasov v. Bulgaria*, № 12853/03, § 100, 2 декември 2010).

102. В този случай анализът както на това дали оплакването по член 10 от Конвенцията е съвместимо *ratione materiae* с разпоредбите на Конвенцията, така и на основателността на това оплакване (вж. параграфи 62-68 и 86-96 по-горе) ясно показва, че то е спорно.

103. От това следва, че възражението на правителството по този въпрос трябва да бъде отхвърлено и че член 13 от Конвенцията е приложим (сравнете, *mutatis mutandis*, *Manushaqe Puto and Others v. Albania*, № 604/07 и 3 други, § 61, 31 юли 2012, и *Abdilla v. Malta*, № 36199/15, § 56, 17 юли 2018, и обратно, *mutatis mutandis*, *Plattform "Ärzte für das Leben" v. Austria*, 21 юни 1988, § 39, серия А № 139, и *Sakskoburggotski and Chrobok v. Bulgaria*, № 38948/10 и 8954/17, § 195, 07 септември 2021 г.).

2. Спазване на срока по член 35 § 1 от Конвенцията

104. Конкуриращите се твърдения на страните относно това дали жалбата е подадена в срока по член 35 § 1 от Конвенцията са обобщени в параграфи 70-73 по-горе.

105. По същите причини като тези в параграфи 74-78 по-горе, жалбата също може да се разглежда като подадена в рамките на срока по член 35 § 1 от Конвенцията.

3. Заключение на Съда относно допустимостта на жалбата

106. Освен това жалбата не е явно необоснована или недопустима на други основания. Следователно тя трябва да бъде обявена за допустима.

В. Основание

1. Твърденията на страните

107. Жалбоподателката твърди, че при контрола върху отказа да ѝ бъдат предоставени мотивите за оправдаването на бившия министър съдилищата не са приложили правилно закона и не са проверили надлежно пропорционалността на отказа.

108. Правителството изтъква, че жалбоподателката е имала възможност да поиска съдебен контрол на отказа. Според тях в това производство съдилищата надлежно са проверили неговата законосъобразност и са разгледали по същество жалбата на жалбоподателката по член 10 от Конвенцията, без да отказват да разгледат който и да е аспект на делото.

2. Преценката на Съда

(а) Общи принципи

109. Ефективното правно средство за защита, изисквано от член 13 от Конвенцията, трябва да позволява на компетентния национален орган както да разгледа по същество съответното оплакване по Конвенцията, така и да предостави подходящо обезщетение (вж., наред с други органи, *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung*, цитирано по-горе, § 54). Това означава по-специално, че този орган трябва да разгледа оплакването в съответствие със стандартите и принципите, произтичащи от практиката на Съда (вж., наред с други органи, *Glas Nadezhda EOOD and Elenkov v. Bulgaria*, № 14134/02, § 69, 11 октомври 2007; *C.G. and Others v. Bulgaria*, № 1365/07, § 62, 24 април 2008; *Neshkov and Others v. Bulgaria*, № 36925/10 и 5 други, §§ 185-86, 27 януари 2015; и *Kiril Ivanov v. Bulgaria*, № 17599/07, § 59, 11 януари 2018). В случаите, когато е повдигнато оплакване по член 10 от Конвенцията, националният орган трябва да прецени, наред с други неща, дали намесата е "необходима в едно демократично общество" за постигане на законна цел (вж. *Neshkov*, § 185, с препратка към *Glas Nadezhda EOOD and Elenkov*, §§ 68-70, и двете цитирани по-горе). Същото важи по-

конкретно за оплакванията по член 10 относно достъпа до информация (вж. например, *Times Newspapers Ltd and Kennedy v. the United Kingdom* (dec.) [Committee], № 64367/14, § 99, 13 ноември 2018).

(b) Прилагане на тези принципи

110. В този случай, след като е стигнал до становището, че Законът от 2000 г. не се прилага по отношение на искането на жалбоподателката за информация, Административен съд София-град не е разгледал дали е било необходимо по същество да ѝ откаже достъп до мотивите за оправдателната присъда на бившия министър (вж. параграфи 25-26 по-горе). Поради това той не е преценил необходимостта от намесата в правата на жалбоподателя по член 10 от Конвенцията, нито е изградил какъвто и да е баланс между тези права и всякакви съображения в противоположния смисъл (сравнете, *mutatis mutandis*, *Zöldi*, цитирано по-горе, § 54 *in fine*). Всъщност мотивите му, както и тези на Върховния административен съд по редица други дела (вж. параграфи 39-40 по-горе), сочат, че исканията за информация по Закона от 2000 г. не са подходящото средство за търсене на информация за съдебни решения и че съответно искове за съдебен контрол върху откази за предоставяне на достъп до обществена информация по член 40 от Закона от 2000 г. (вж. параграф 44 по-горе) изобщо не са средство за защита по отношение на такива въпроси.

111. При обжалването Върховният административен съд очевидно се съгласява с анализа на долната инстанция относно приложното поле на Закона от 2000 г., но въпреки това постановява, че е оправдано да се откаже искането на жалбоподателката въз основа на разпоредбите на Закона, които позволяват ограничаване на правото на достъп до обществена информация по съображения, свързани с националната сигурност (вж. параграф 30 по-горе). За разлика от предходната инстанция Върховният административен съд разглежда въпроса дали е необходимо по същество да се откаже достъп на жалбоподателката до мотивите за оправдателната присъда на бившия министър. Но той прави това изцяло абстрактно, като се позовава на законодателния избор по въпроса, а не въз основа на конкретен анализ на това дали целият текст на тези мотиви съдържа информация, чието разкриване би могло да застраши националната сигурност, и дали всички мерки, които не са достатъчни за скриване на целия текст на тези мотиви от обществеността, все пак биха могли да предотвратят риска от такава вреда. Върховният административен съд не обяснява какво го е накарало да избере този подход, но не може да не се отбележи, че тъй като съдът от по-долна инстанция е отказал да нареди на ответника да предостави тези мотиви за собствена проверка - както е било възможно съгласно член 41, ал. 3 от Закона от 2000 г. (вж. параграфи 23 и 45 по-горе) - мотивите за оправдателната присъда на министъра не са в преписката по делото и по този начин Върховният административен съд на практика не е в състояние да извърши такава преценка на конкретните факти

(обстоятелства в обратен смисъл по *Times Newspapers Ltd and Kennedy*, цитирано по-горе, § 107).

112. Поради това иницирираното от жалбоподателката производство за съдебен контрол не е предоставило - а може би и не е могло да предостави - ефективно средство за защита по отношение на оплакването ѝ по член 10 от Конвенцията.

113. Следователно трябва да се провери дали е имало друга процедура, до която тя е могла да прибегне и която да ѝ осигури правна защита.

114. В тази връзка следва да се отбележи, че след като е отхвърлил искането на жалбоподателката за съдебен контрол, Административен съд София-град е посочил, че искането следва да се разглежда и като сигнал по чл. 119 от Административно-процесуалния кодекс и следователно следва да се изпрати на председателя на Софийски градски съд за вземане на решение (вж. параграф 27 по-долу). Страните обаче не са предоставили никаква информация за това как се е развил този въпрос впоследствие. Правителството също така не се е опитало да докаже, че тази процедура е представлявала ефективно средство за защита по отношение на жалбата на жалбоподателката, нито е представило примери от националната практика, потвърждаващи нейната ефективност (вж., *mutatis mutandis*, *Drozd v. Poland*, № 15158/19, § 33, 6 април 2023).

115. Процедурата по член 119 и следващите от Административно-процесуалния кодекс (вж. параграфи 53-54 по-горе) не може да се разглежда като ефективно средство за защита по отношение на оплакването на жалбоподателката и по други причини. Както е обяснено от българския Върховен административен съд (вж. параграф 53 *in fine* по-горе), подаването на сигнал по член 119 не представлява и не поражда лично право на засегнатото лице да получи компенсация. Не съществува и изискване такъв сигнал да бъде разгледан с участието на лицето, което го е подало, или органът, който разглежда сигнала, да осигури ефективното участие на това лице в производството (вж., *mutatis mutandis*, *Neshkov*, цитирано по-горе, § 212). Подобно йерархично оплакване, което не се основава на лично право да се гарантира упражняването на надзорните правомощия на държавата, обикновено не е ефективно средство за защита по смисъла на член 13 от Конвенцията (вж., наред с други органи, *Hartman v. the Czech Republic*, № 53341/99, §§ 66 и 82, ECHR 2003-VIII; *Donner v. Austria*, № 32407/04, § 45, 22 февруари 2007; и *Shirkhanyan v. Armenia*, № 54547/16, § 139, 22 февруари 2022).

116. Правителството не е посочило други възможни средства за защита - например средство за защита, приложимо към искания за информация, за които се счита, че не попадат в приложното поле на Закона от 2000 г., тъй като се отнасят до материали от съдебни дела - нито се е опитало да обясни защо такова средство за защита би било ефективно (вж., *mutatis mutandis*, *Ivanov and Others v. Bulgaria*, № 46336/99, § 75, 24 ноември 2005). Подобно средство за защита не се споменава и на национално равнище (обратно, *mutatis mutandis*, обстоятелствата по *Times Newspapers Ltd and Kennedy*, цитирано по-горе, §§ 110 и 112).

117. Не се твърди също така, че прилагането на член 13 от Конвенцията е предмет на подразбиращо се ограничение, тъй като решението да не се предоставят на жалбоподателя мотивите на Софийски градски съд за оправдаване на бившия министър на вътрешните работи е взето от съдебен администратор въз основа на становището на съдията, който е председателствал съдебния състав, разгледал наказателното дело (вж. параграфи 20-21 по-горе).

118. Следователно е налице нарушение на член 13 от Конвенцията.

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

119. Член 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи, че е налице нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея, и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна позволява само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, предоставя справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

120. Жалбоподателката не иска обезщетение за имуществени или неимуществени вреди и не са налице изключителни обстоятелства, които да налагат на Съда да разгледа въпроса по своя инициатива.

B. Разходи и разноски

1. Искът на жалбоподателя и коментарите на правителството по него

121. Жалбоподателката иска да ѝ бъдат възстановени (a) 2250 евро (EUR), платени за двадесет и пет часа юридическа работа по производството пред Съда, при часова ставка от 90 EUR, и (b) 500 евро, платени за превода на нейните становища до Съда на английски език. Тя иска всяка присъдена сума по това перо да бъде изплатена на нейния адвокат.

122. В подкрепа на искането жалбоподателката представя: (a) договор за хонорар, сключен с нейния адвокат, съгласно чиито условия адвокатът се е съгласил да отложи плащането на възнаграждението си до приключване на производството пред Съда; (b) доклад на адвоката за работата му по делото; (c) фактура, издадена от адвоката и приета от жалбоподателката; (d) график, изготвен от адвоката; и (e) договор за преводачески услуги, сключен между адвоката и преводач.

123. Правителството оспорва размера на претенцията по отношение на разходите за превод, като посочва, че жалбоподателката не е посочил броя на преведените страници или възнаграждението на преводача за страница. Освен това те смятат, че искането за адвокатски хонорари е прекомерно както по отношение на броя на часовете, така и на почасовата ставка.

2. Преценката на Съда

124. Съгласно практиката на Съда разходи и разноси могат да бъдат присъдени съгласно член 41 от Конвенцията, ако се установи, че те са направени действително и по необходимост и са разумни по отношение на размера.

(а) Адвокатски хонорари

125. В настоящия случай представените от жалбоподателката в подкрепа на искането ѝ договор за хонорар и график са достатъчни, за да покажат, че тя действително е направила разходите за адвокатски хонорар, чието възстановяване иска. Самият факт, че адвокатът се е съгласил да отложи плащането на тези възнаграждения до края на производството пред Съда, е без значение: адвокатските възнаграждения са направени действително, дори и адвокатът да е отложил плащането им, без да освободи жалбоподателката от задължението да ги плати (вж. *Merabishvili v. Georgia* [GC], № 72508/13, § 371, 28 ноември 2017; *B u C v. Switzerland*, № 889/19 и 43987/16, § 79, 17 ноември 2020; и *Borislav Tonchev v. Bulgaria*, № 40519/15, § 155, 16 април 2024).

126. Не възниква съмнение относно необходимостта от тези такси. Може също така да се приеме, че те са разумни по отношение на размера.

127. Поради това на жалбоподателката следва да се присъди цялата сума, която тя претендира по това перо (2250 EUR), плюс евентуално дължимия данък. По нейно искане тази сума трябва да бъде преведена директно по банковата сметка на адвоката ѝ г-н А. Кашъмов.

(b) Разходи за превод

128. Що се отнася до разходите за превод в размер на 500 евро, чието възстановяване също е поискано от жалбоподателя, тези разходи по принцип също подлежат на възстановяване съгласно член 41 от Конвенцията (вж. *Borislav Tonchev*, цитирано по-горе, § 159, с допълнителни препратки). Не се оспорва, че адвокатът на жалбоподателката действително е направил тези разноси. Може също така да се приеме, че те на свой ред са били действително понесени от жалбоподателката. Вярно е, че договорът за хонорар между нея и адвоката ѝ не предвижда, че тя трябва да покрие разходите за превод или други разходи, направени от адвоката във връзка с производството пред Съда. Въпреки това сметката, издадена от адвоката и приета от жалбоподателката, включва и разходите за превод. Следователно може да се приеме, че жалбоподателката е правно задължена да възстанови тези разходи на адвоката си.

129. Правителството не оспорва необходимостта от тези разходи за превод. Въпреки че са по-високи от тези, приети за разумни в неотдавнашни дела срещу България, свързани с подобен обем преводаческа дейност (вж. *Handzhiyski v. Bulgaria*, № 10783/14, §§ 68 (d) и 75, 6 април 2021, и *Genov and Sarbinska v. Bulgaria*, № 52358/15, §§ 99 (d) и 107, 30 ноември 2021), те все пак могат да се разглеждат като

разумни. Те се възстановяват в пълен размер (500 EUR), плюс всички данъци, които могат да бъдат начислени на жалбоподателката. По нейно искане тази сума също трябва да бъде преведена директно по банковата сметка на адвоката ѝ г-н А. Кашъмов.

ПОРАДИ ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 10 от Конвенцията;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 13 от Конвенцията;
4. *Приема*,
 - (а) че държавата-ответник трябва да заплати на жалбоподателката, в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, 2750 EUR (две хиляди седемстотин и петдесет евро), които да бъдат конвертирани във валутата на държавата-ответник по курса, приложим към датата на споразумението, плюс всички данъци, които могат да бъдат начислени на жалбоподателката, за разходи и разноси, които да бъдат платени директно по банковата сметка на нейния адвокат, г-н А. Кашъмов;
 - (б) че от изтичането на горепосочените три месеца до изплащането върху горепосочената сума се дължи проста лихва при лихвен процент, равен на пределния лихвен процент на кредитиране на Европейската централна банка през периода на неизпълнение, към който се добавят три процентни пункта;

Съставено на английски език и съобщено писмено на 04 март 2025 г. съгласно правило 77, параграфи 2 и 3 от Правилника на съда.

Олга Чернишова
Заместник-секретар

Йоанис Ктистакис
Председател